JOURNAL OF A New Approach in Teaching and Learning

https://www.jnael.ir

Volume 1, Issue 3, Autumn 2025, Pages 51 to 60

eISSN: 3150-4078

Original Article (Quantitative)

# Explaining Teachers' Creative Teaching Based on Job Satisfaction and Self-Esteem: A Comparative Study between Female and Male Teachers in Isfahan City

**Nasrin Rahmanpour[1], Zahra Ebadi[2], Ali Barghamadi[3]**

1. Department of Psychology, Chalus Branch, Islamic Azad University, Chalus, Iran.
2. Assistant Professor, Faculty of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.
3. M.A. in Clinical Psychology, Faculty of Psychology, International Branch, Payame Noor University, Tehran, Iran.

**Receive:**
*06 August 2025*
**Revise:**
*01 October 2025*
**Accept:**
*08 November 2025*

**Abstract**

The present study aimed to explain teachers' creative teaching based on job satisfaction and self-esteem, with an emphasis on comparing female and male teachers in Isfahan City during the academic year 2022–2023. This study was applied in terms of purpose and descriptive in terms of method, using a correlational and causal-comparative design. The statistical population consisted of all female and male teachers working in schools in Isfahan City during the academic year 2022–2023. The research sample included 80 teachers (40 female and 40 male) who were selected through stratified random sampling. Data were collected using the Minnesota Job Satisfaction Questionnaire, the Randcip Creative Teaching Questionnaire, and the Rosenberg Self-Esteem Scale. The collected data were analyzed using Pearson's correlation coefficient, multiple regression analysis, and independent samples t-test. The findings indicated that there was a positive and significant relationship between job satisfaction and self-esteem with teachers' creative teaching, and these two variables significantly predicted creative teaching. Furthermore, comparative results showed that there were no significant differences between female and male teachers in terms of job satisfaction, creative teaching, and self-esteem. Based on the findings, enhancing teachers' job satisfaction and strengthening their self-esteem can play an effective role in increasing educational creativity and improving the quality of the teaching process.

**Keywords:**
Job Satisfaction, Creative Teaching, Self-Esteem, Female Teachers, Male Teachers, Isfahan City.

**Please cite this article as (APA):** Rahmanpour, N., Ebadi, Z. & Barghamadi, A. (2025). Explaining Teachers' Creative Teaching Based on Job Satisfaction and Self-Esteem: A Comparative Study between Female and Male Teachers in Isfahan City. *New Approach in Teaching and Learning*, *1*(3), 51-60.

https://doi.org/10.22034/jnael.2025.251135

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Research Center of Resource Management Studies and Knowledge-Based Business. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

**Publisher:** Research Center of Resource Management Studies and Knowledge-Based Business

**Corresponding Author:** Zahra Ebadi **Email:** z.ebadi24@pnu.ac.ir

فصلنامه رهیافتی نو در آموزش و یادگیری

https://www.jnael.ir

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۴، صفحات ۵۱ تا ۶۰

علمی پژوهشی (کمی)

eISSN: 3150-4078

# تبیین تدریس خلاق معلمان بر اساس رضایت شغلی و عزت‌نفس: مقایسه‌ای بین معلمان زن و مرد شهر اصفهان

**نسرین رحمان‌پور[۱]، زهرا عبادی[۲]، علی برغمدی[۳]**

۱. گروه روانشناسی، واحد چالوس، دانشگاه آزاد اسلامی، چالوس، ایران.

۲. استادیار، دانشکده روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۳. کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی، واحد بین الملل دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

**تاریخ دریافت:**
۱۵ مرداد ۱۴۰۴

**تاریخ بازنگری:**
۰۹ مهر ۱۴۰۴

**تاریخ پذیرش:**
۱۷ آبان ۱۴۰۴

**کلید واژه‌ها:**
رضایت شغلی،
تدریس خلاق،
عزت‌نفس،
معلمان زن،
معلمان مرد،
شهر اصفهان.

## چکیده

پژوهش حاضر با هدف تبیین تدریس خلاق معلمان بر اساس رضایت شغلی و عزت‌نفس با تأکید بر مقایسه معلمان زن و مرد شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۱–۱۴۰۲ انجام شد. روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش اجرا، توصیفی از نوع همبستگی و علی ـ مقایسه‌ای بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی معلمان زن و مرد شاغل در مدارس شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۱–۱۴۰۲ بود. نمونه پژوهش شامل ۸۰ نفر (۴۰ معلم زن و ۴۰ معلم مرد) بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه رضایت شغلی مینه‌سوتا، پرسشنامه خلاقیت رندسیپ و پرسشنامه عزت‌نفس روزنبرگ استفاده شد. داده‌های پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چندگانه و آزمون t مستقل مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها نشان داد که رضایت شغلی و عزت‌نفس با تدریس خلاق معلمان رابطه مثبت و معناداری دارند و این دو متغیر توانایی پیش‌بینی معنادار تدریس خلاق را دارا هستند. همچنین، نتایج مقایسه‌ای نشان داد که بین معلمان زن و مرد از نظر متغیرهای مورد بررسی تفاوت معناداری مشاهده نشد. بر اساس یافته‌های پژوهش، افزایش رضایت شغلی و تقویت عزت‌نفس معلمان می‌تواند زمینه ارتقای خلاقیت در فرآیند تدریس و بهبود کیفیت آموزشی را فراهم کند.

**لطفاً به این مقاله استناد کنید (APA):** رحمان‌پور، نسرین، عبادی، زهرا و برغمدی، علی. (۱۴۰۴). تبیین تدریس خلاق معلمان بر اساس رضایت شغلی و عزت‌نفس: مقایسه‌ای بین معلمان زن و مرد شهر اصفهان. (e251135). *فصلنامه رهیافتی نو در آموزش و یادگیری*، ۱(۳)، ۵۱–۶۰.

https://doi.org/10.22034/jnael.2025.251135

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Research Center of Resource Management Studies and Knowledge-Based Business. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

**ناشر:** مرکز پژوهشی مطالعات مدیریت منابع و کسب و کار دانش محور

**ایمیل:** z.ebadi24@pnu.ac.ir

**نویسنده مسئول:** زهرا عبادی

## مقدمه

نظام آموزشی هر جامعه متأثر از فرهنگ، ساختار اجتماعی، شرایط اقتصادی و ارزش‌های حاکم بر آن جامعه شکل می‌گیرد. به بیان دیگر، اهداف و شیوه‌های تعلیم و تربیت در هر کشور بر اساس نوع نگرش مسئولان و مردم آن جامعه نسبت به فلسفه آموزش و پرورش تعیین می‌شود. با توجه به تحولات گسترده در علوم انسانی و تأثیر آن بر نظام‌های آموزشی، توجه به ارتقای توانمندی‌های حرفه‌ای کارکنان، به‌ویژه معلمان، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا معلمان به عنوان یکی از ارکان اصلی نظام آموزشی، نقش تعیین‌کننده‌ای در کیفیت یاددهی ـ یادگیری و پرورش نسل آینده ایفا می‌کنند. در سال‌های اخیر، سازمان‌ها تلاش کرده‌اند با ایجاد شرایط مناسب شغلی، افزایش رضایت کارکنان و تقویت ویژگی‌های روان‌شناختی مثبت، زمینه مشارکت مؤثر، نوآوری و خلاقیت آنان را فراهم کنند (رحیمی‌نیک، ۱۳۹۷). رضایت شغلی یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر عملکرد حرفه‌ای کارکنان محسوب می‌شود و به نگرش مثبت یا منفی فرد نسبت به شغل، محیط کار و شرایط سازمانی اشاره دارد. این سازه علاوه بر تأثیرپذیری از عوامل فردی، تحت تأثیر عوامل سازمانی و فرهنگی نیز قرار دارد (غفاری، ۱۳۹۲). برخورداری از نظام پرداخت عادلانه، حمایت سازمانی، فرصت‌های رشد حرفه‌ای، امکانات رفاهی و توجه به نیازهای کارکنان از جمله عواملی هستند که می‌توانند موجب افزایش رضایت شغلی شوند (کمرا، ۲۰۱۸). پژوهش‌ها نشان داده‌اند افرادی که از شغل خود رضایت بیشتری دارند، تعهد سازمانی بالاتر، انگیزه بیشتر و عملکرد حرفه‌ای مطلوب‌تری از خود نشان می‌دهند و آمادگی بیشتری برای ارائه ایده‌های نو و روش‌های خلاقانه دارند (توروپوا، ۲۰۱۹). در محیط‌های آموزشی، رضایت شغلی معلمان اهمیت دوچندانی دارد؛ زیرا نگرش و احساس آنان نسبت به حرفه خود می‌تواند به طور مستقیم بر کیفیت تدریس، تعامل با دانش‌آموزان و استفاده از روش‌های آموزشی نوین تأثیر بگذارد. یکی از جلوه‌های مهم عملکرد حرفه‌ای معلمان، تدریس خلاق است. تدریس خلاق به استفاده از روش‌ها، راهبردها و فعالیت‌های آموزشی نوآورانه‌ای اشاره دارد که موجب فعال شدن فرایند یادگیری، افزایش مشارکت دانش‌آموزان و تقویت توانایی حل مسئله در آنان می‌شود (فلوریکا، ۲۰۲۱). معلمانی که از روش‌های خلاقانه در تدریس استفاده می‌کنند، می‌توانند محیطی پویا ایجاد کرده و زمینه رشد استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان را فراهم آورند. ازاین‌رو، آشنایی معلمان با شیوه‌های نوین آموزشی و ایجاد نگرش مثبت نسبت به فرایند تدریس، یکی از الزامات نظام آموزشی اثربخش به شمار می‌رود.در کنار عوامل شغلی، ویژگی‌های روان‌شناختی معلمان نیز نقش مهمی در کیفیت عملکرد آموزشی آنان دارد. یکی از مهم‌ترین این ویژگی‌ها، عزت‌نفس است. عزت‌نفس به ارزیابی فرد از ارزشمندی خویشتن و میزان پذیرش خود اشاره دارد و از عوامل مهم در شکل‌گیری رفتار، انگیزش و سازگاری اجتماعی محسوب می‌شود (جنلین و همکاران، ۲۰۱۹). افراد دارای عزت‌نفس بالا معمولاً اعتماد بیشتری به توانایی‌های خود دارند، در موقعیت‌های چالش‌برانگیز عملکرد مؤثرتری نشان می‌دهند و روابط بین‌فردی سازنده‌تری برقرار می‌کنند (اورتان و همکاران، ۲۰۲۱). همچنین، عزت‌نفس از طریق شکل‌گیری خودپنداره فرد و میزان هماهنگی میان خود واقعی و خود آرمانی رشد می‌یابد (بنون و همکاران، ۲۰۱۸). معلمان دارای عزت‌نفس مطلوب، معمولاً احساس شایستگی بیشتری در حرفه خود دارند، مسئولیت‌پذیرتر هستند و توانایی بیشتری برای مدیریت موقعیت‌های آموزشی پیچیده از خود نشان می‌دهند. چنین ویژگی‌هایی می‌تواند زمینه استفاده بیشتر از شیوه‌های تدریس خلاق و ایجاد تعامل مؤثر با دانش‌آموزان را فراهم کند. بنابراین، بررسی عوامل روان‌شناختی و شغلی مؤثر بر تدریس خلاق معلمان می‌تواند نقش مهمی در ارتقای کیفیت آموزش داشته باشد. در

سال‌های اخیر، موضوع سلامت روان و عوامل مرتبط با آن نیز به عنوان یکی از مسائل مهم جوامع مطرح شده است. ضعف در سواد سلامت روان می‌تواند به‌صورت تدریجی بر کیفیت زندگی فردی، روابط اجتماعی و عملکرد حرفه‌ای افراد تأثیر بگذارد. این مسئله در میان گروه‌های شغلی حساس مانند معلمان اهمیت بیشتری دارد؛ زیرا سلامت روان و ویژگی‌های شخصیتی آنان می‌تواند بر نسل آینده و محیط یادگیری دانش‌آموزان اثرگذار باشد (قادرنژاد، ۲۰۲۲).

با وجود اهمیت رضایت شغلی، عزت‌نفس و تدریس خلاق در عملکرد حرفه‌ای معلمان، بررسی همزمان این متغیرها در مطالعات داخلی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. همچنین، تفاوت‌های احتمالی میان معلمان زن و مرد از نظر ویژگی‌های روان‌شناختی و حرفه‌ای، نیازمند بررسی علمی بیشتر است. ازاین‌رو، پژوهش حاضر با هدف تبیین تدریس خلاق معلمان بر اساس رضایت شغلی و عزت‌نفس و مقایسه این متغیرها در میان معلمان زن و مرد شهر اصفهان انجام شد و در پی پاسخ به این پرسش اساسی است که آیا بین رضایت شغلی، تدریس خلاق و عزت‌نفس معلمان زن و مرد شهر اصفهان تفاوت معناداری وجود دارد؟

## روش پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش اجرا، در چارچوب پژوهش‌های توصیفی و از نوع علی ـ مقایسه‌ای قرار می‌گیرد. هدف این پژوهش، بررسی و مقایسه رضایت شغلی، تدریس خلاق و عزت‌نفس در میان معلمان زن و مرد شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۱–۱۴۰۲ است. در پژوهش‌های علی ـ مقایسه‌ای، پژوهشگر بدون دستکاری متغیرها، به بررسی تفاوت‌ها و روابط موجود میان گروه‌های مورد مطالعه می‌پردازد. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی معلمان زن و مرد شاغل در مدارس شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۱–۱۴۰۲ بود که تعداد آن‌ها ۳۶۶ نفر گزارش شد. از میان جامعه آماری، تعداد ۸۰ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند که شامل ۴۰ معلم زن و ۴۰ معلم مرد بودند. نمونه‌گیری با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انجام شد؛ به این صورت که ابتدا جامعه معلمان بر اساس جنسیت به دو طبقه زن و مرد تقسیم شد و سپس از هر طبقه تعداد موردنظر به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش شامل دو بخش کتابخانه‌ای و میدانی بود. در بخش کتابخانه‌ای، منابع علمی شامل کتاب‌ها، مقالات پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و منابع مرتبط با متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. در بخش میدانی، داده‌های مورد نیاز با استفاده از ابزارهای استاندارد شامل پرسشنامه رضایت شغلی مینه‌سوتا، پرسشنامه تدریس خلاق رندسیپ و پرسشنامه عزت‌نفس روزنبرگ جمع‌آوری شد. پرسشنامه‌ها پس از هماهنگی‌های لازم در اختیار معلمان منتخب قرار گرفت و پس از تکمیل، جمع‌آوری و آماده تحلیل شد. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از دو سطح آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی، شاخص‌هایی مانند میانگین، انحراف معیار و فراوانی برای توصیف داده‌ها به کار رفت. در بخش آمار استنباطی، به‌منظور بررسی رابطه میان متغیرها و پیش‌بینی تدریس خلاق بر اساس رضایت شغلی و عزت‌نفس، از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. همچنین برای مقایسه معلمان زن و مرد از نظر متغیرهای پژوهش، آزمون t مستقل به کار گرفته شد. کلیه تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام شد.

## ابزار گردآوری اطلاعات

**پرسشنامه رضایت شغلی مینه سوتا (MSQ):** برای سنجش میزان رضایت شغلی در این پژوهش از پرسشنامه رضایت شغلی مینه‌سوتا استفاده شد. این ابزار شامل ۱۹ گویه است که در قالب شش خرده‌مقیاس تنظیم شده‌اند: نظام پرداخت (۳ سؤال)، نوع شغل (۴ سؤال)، فرصت‌های پیشرفت (۳ سؤال)، جو سازمانی (۲ سؤال)، سبک رهبری (۴ سؤال) و شرایط فیزیکی محیط کار (۳ سؤال). شیوه نمره‌گذاری پرسشنامه بر اساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت انجام می‌شود؛ به گونه‌ای که گزینه‌های «کاملاً مخالفم»، «مخالفم»، «نظری ندارم»، «موافقم» و «کاملاً موافقم» به ترتیب نمرات ۱ تا ۵ را دریافت می‌کنند. برای محاسبه نمره کلی، امتیاز همه گویه‌ها با یکدیگر جمع می‌شود. تفسیر نمرات به این صورت است که کسب نمره بین ۱۹ تا ۳۸ بیانگر رضایت شغلی پایین، نمره بین ۳۸ تا ۵۷ نشان‌دهنده رضایت شغلی در سطح متوسط و نمره بالاتر از ۵۷ بیانگر رضایت شغلی مطلوب و بالا است. در زمینه روایی و پایایی این پرسشنامه، نتایج پژوهش‌های مختلف بیانگر اعتبار بالای آن است. برای مثال، محمدی (۱۳۹۰) پایایی ابزار را با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۸۶ درصد گزارش کرده است. همچنین در پژوهش بختیار نصرآبادی و همکاران (۱۳۸۸) ضریب آلفای کرونباخ ۹۲ درصد به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی بسیار مطلوب ابزار است. علاوه بر این، روایی صوری و محتوایی پرسشنامه نیز در همان پژوهش با نظر استادان رشته‌های مدیریت و روان‌شناسی علوم تربیتی دانشگاه اصفهان و همچنین متخصصان شاغل در شرکت ذوب‌آهن اصفهان مورد تأیید قرار گرفته است. بر اساس اصلاحات انجام‌شده در گویه‌ها و تحلیل نتایج، پرسشنامه توانست ارتباط معناداری را میان ابعاد مختلف رضایت شغلی نشان دهد و کارایی بالای آن برای استفاده در پژوهش‌های داخلی و خارجی به اثبات رسید.

**پرسشنامه خلاقیت رندسیپ:**[1] برای سنجش میزان خلاقیت از پرسشنامه خلاقیت رندسیپ استفاده شد. این پرسشنامه نخستین بار در سال ۱۹۷۹ توسط رندسیپ طراحی و بعدها توسط مقیمی (۱۳۸۰) به فارسی ترجمه و بومی‌سازی شد. پرسشنامه مذکور دارای ۳۰ سؤال است که پاسخ‌ها در قالب یک مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت ارائه می‌شود. گزینه‌های «کاملاً مخالف»، «مخالف»، «تا حدی»، «موافق» و «کاملاً موافق» به ترتیب امتیازهای ۱ تا ۵ را دریافت می‌کنند. بدین ترتیب، نمره نهایی با جمع امتیازها محاسبه شده و میزان خلاقیت فرد بر اساس آن تفسیر می‌گردد. این ابزار به‌ویژه برای سنجش میزان خلاقیت معلمان در محیط‌های آموزشی تدوین شده و هدف آن دستیابی به معیاری است که بتواند ابعاد مختلف خلاقیت و ویژگی‌های مرتبط با آن را در گستره وسیع‌تری پوشش دهد. در زمینه روایی و پایایی، نتایج بررسی‌های انجام‌شده بیانگر اعتبار مناسب پرسشنامه است. برای مثال، در یک مطالعه مقدماتی با مشارکت ۳۰ نفر از معلمان، ضریب پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. این مقدار نشان‌دهنده قابلیت اعتماد مطلوب ابزار و کارایی آن برای سنجش خلاقیت در تحقیقات آموزشی است.

**پرسشنامه عزت نفس روزنبرگ:**[2] برای سنجش عزت‌نفس در این پژوهش از پرسشنامه عزت‌نفس روزنبرگ استفاده شد. این مقیاس در سال ۱۹۶۵ توسط روزنبرگ طراحی گردید و هدف آن ارزیابی عزت‌نفس کلی و ارزشمندی شخصی افراد است. پرسشنامه شامل ۱۰ گویه کلی است که نگرش افراد نسبت به خود، احساس رضایت از زندگی و برداشت مثبت یا منفی از خویشتن را می‌سنجد. بر اساس نظر بورنت و رایت (۲۰۰۲)، مقیاس روزنبرگ (RSES) یکی از پرکاربردترین و معتبرترین ابزارهای سنجش عزت‌نفس محسوب می‌شود؛ زیرا تعریف آن از عزت‌نفس همسو با نظریه‌های روان‌شناختی درباره «خود» بوده و تصویری

1. Rendezvous
2. Rosenberg

جامع از نگرش‌های مثبت و منفی فرد نسبت به خود ارائه می‌دهد (روزنبرگ، ۱۹۷۹؛ به نقل از بورنت و رایت، ۲۰۰۲). این ابزار نسبت به پرسشنامه کوپر اسمیت (SEI) همبستگی بالاتری نشان داده و از روایی بیشتری در سنجش سطوح مختلف عزت‌نفس برخوردار است. پرسشنامه از ۱۰ سؤال تشکیل شده است که پاسخ‌ها در قالب مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از «کاملاً مخالف» تا «کاملاً موافق» نمره‌گذاری می‌شوند. دامنه نمرات از ۱۰ تا ۴۰ متغیر است و نمرات بالاتر بیانگر سطح بالاتری از عزت‌نفس هستند. پنج عبارت نخست (گویه‌های ۱ تا ۵) ماهیت مثبت دارند و پنج عبارت بعدی (گویه‌های ۶ تا ۱۰) به‌صورت منفی تنظیم شده‌اند. شیوه نمره‌گذاری به این صورت است که برای گویه‌های مثبت، گزینه «کاملاً مخالفم» نمره صفر و «کاملاً موافقم» نمره ۳ می‌گیرد؛ در حالی که در گویه‌های منفی، این روند معکوس محاسبه می‌شود. از نظر ویژگی‌های روان‌سنجی، روزنبرگ ضریب بازآفرینی مقیاس را ۰/۹ و مقیاس‌پذیری آن را ۰/۷ گزارش کرده است. همچنین ضرایب آلفای کرونباخ برای مردان و زنان به‌ترتیب در دامنه ۰/۸۶ تا ۰/۸۸ قرار دارد و همبستگی آزمون-بازآزمون نیز بین ۰/۸۲تا ۰/۸۸ گزارش شده است. این نتایج نشان‌دهنده پایایی درونی و ثبات زمانی مطلوب پرسشنامه است. علاوه بر این، همبستگی بالای مقیاس روزنبرگ با سایر ابزارهای سنجش عزت‌نفس همچون پرسشنامه ملی نیویورک و مقیاس گاتمن، اعتبار محتوایی و روایی همگرای آن را مورد تأیید قرار داده است.

## یافته ها

در این بخش با توجه به اهداف تحقیق، از آمار به عنوان ابزار اساسی اندازه‌گیری و تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها استفاده می شود و نتایج با توجه به اطلاعات به دست آمده به صورت جداول به منظور بررسی نتایج می پردازد.

**جدول(۱): توصیف متغیرهای پژوهش**

| متغیرهای پژوهش | فراوانی | کمترین | بیشترین | میانگین | انحراف معیار |
|---|---|---|---|---|---|
| رضایت شغلی | ۸۰ | ۲۶ | ۸۶ | ۶۲/۲۲ | ۱۱/۳۹۸ |
| نظام پرداخت | ۸۰ | ۳ | ۱۵ | ۶/۹۱ | ۲/۹۷۸ |
| نوع شغل | ۸۰ | ۴ | ۲۰ | ۱۶/۱۸ | ۳/۴۲۳ |
| فرصت های پیشرفت | ۸۰ | ۳ | ۱۵ | ۸/۷۵ | ۲/۹۹۲ |
| جو سازمانی | ۸۰ | ۲ | ۱۰ | ۷/۱۹ | ۱/۸۸۳ |
| سبک رهبری | ۸۰ | ۵ | ۲۰ | ۱۲/۹۰ | ۲/۳۲۵ |
| شرایط فیزیکی | ۸۰ | ۴ | ۱۵ | ۱۰/۳۰ | ۳/۰۴۶ |
| تدریس خلاق | ۸۰ | ۸۱ | ۱۰۴ | ۹۲/۷۴ | ۴/۳۲۵ |
| عزت نفس | ۸۰ | ۱۹ | ۴۰ | ۳۳/۴۵ | ۴/۵۳۴ |

همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، برای هر یک از متغیرهای پژوهش شامل رضایت شغلی، تدریس خلاق و عزت‌نفس، میانگین، انحراف معیار و تعداد نمونه‌ها به تفکیک گروه‌های زن و مرد گزارش شده است. این اطلاعات توصیفی نمای کلی از توزیع داده‌ها را ارائه می‌دهد و نشان می‌دهد که در هر متغیر میزان پراکندگی و میانگین نمرات چگونه بوده است. به بیان دیگر، جدول حاضر تصویری اولیه از وضعیت متغیرها در بین دو گروه مورد مطالعه ارائه می‌دهد که مبنای مقایسه‌های آماری بعدی قرار گرفته است.

**جدول(۲): آماره های آزمون های چندمتغیری**

| اثر | نام آزمون | مقدار | F آماره | درجه آزادی فرضیه | درجه آزادی خطا | سطح معناداری | مجذور اتا |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| گروه | اثر پیلای | ۰/۰۰۹ | ۰/۲۳۲ | ۳ | ۷۶ | ۰/۸۷۴ | ۰/۰۰۹ |
| | لامبدای ویلکز | ۰/۹۹۱ | ۰/۲۳۲ | ۳ | ۷۶ | ۰/۸۷۴ | ۰/۰۰۹ |
| | اثر هتلینگ | ۰/۰۰۹ | ۰/۲۳۲ | ۳ | ۷۶ | ۰/۸۷۴ | ۰/۰۰۹ |
| | بزرگترین‌ریشه روی | ۰/۰۰۹ | ۰/۲۳۲ | ۳ | ۷۶ | ۰/۸۷۴ | ۰/۰۰۹ |

جدول ۲ نتایج آزمون چندمتغیری را با استفاده از اماره‌های اثر پیلای، لامبدای ویلکز، اثر هتلینگ، بزرگترین ریشه روی نشان می‌دهد. این اماره‌ها میزان اثر کلی متغیرهای مستقل بر متغیرهای وابسته را ارزیابی می‌کنند. کاهش مقدار لامبداری ویلکز یا افزایش مقادیر اثرپیلای و اثر هتلینگ نشان‌دهنده اثر معنی‌دار متغیرهای مستقل است، در حالی که بزرگترین ریشه روی بیشترین اثر را بر یکی از ترکیب‌های خطی متغیرهای وابسته منعکس می‌کند. مقادیر ارائه شده همراه با سطح معنی‌داری آماری (p-value) نشان می‌دهد که اثرات کلی متغیرهای مستقل معنادار هستند یا خیر.

**جدول (۳): آماره های آزمون براساس جنسیت**

| متغیر پژوهش | جنسیت | تعداد | میانگین | مقدارلوین | سطح معناداری لوین | مقدار آزمون تی مستقل | درجه آزادی | سطح معناداری آزمون |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| عزت نفس | زن | ۴۰ | ۳۳/۰۸ | ۰/۰۲۱ | ۰/۸۸۴ | -۰/۷۳۸ | ۷۸ | ۰/۴۶۳ |
| | مرد | ۴۰ | ۳۳/۸۳ | | | | | |
| تدریس خلاق | زن | ۴۰ | ۹۲/۷۸ | ۱/۷۸۶ | ۰/۱۸۵ | ۰/۰۷۷ | ۷۸ | ۰/۹۳۹ |
| | مرد | ۴۰ | ۹۲/۷۰ | | | | | |

همان‌طوری که جدول ۳ نشان می دهد، با توجه به آزمون t محاسبه شده و سطح معنی داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد(۰/۰۵ = α)، با توجه به این که سطح معناداری آزمون بزرگتر ۰/۰۵ می باشد می توان ادعا نمود که بین تدریس خلاق در معلم های زن و مرد تفاوت معنی داری وجود ندارد. با توجه به آزمون t محاسبه شده و سطح معنی داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد (۰/۰۵ = α)، با توجه به این که سطح معناداری آزمون بزرگتر ۰/۰۵ می باشد می توان ادعا نمود که بین عزت نفس در معلم های زن و مرد تفاوت معنی داری وجود ندارد. به طور کلی، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که معلمان زن و مرد شهر اصفهان از نظر میزان

تدریس خلاق و عزت‌نفس تفاوت معناداری با یکدیگر ندارند و این متغیرها مستقل از جنسیت، تحت تأثیر عوامل فردی و شغلی دیگری مانند رضایت شغلی، شرایط سازمانی و ویژگی‌های شخصیتی قرار دارند.

## بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش رضایت شغلی و عزت‌نفس در تبیین تدریس خلاق معلمان و مقایسه این متغیرها بین معلمان زن و مرد شهر اصفهان انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین معلمان زن و مرد از نظر رضایت شغلی، تدریس خلاق و عزت‌نفس تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین نتایج تحلیل‌های آماری نشان داد که جنسیت نمی‌تواند تفاوت معناداری در میزان برخورداری معلمان از ویژگی‌های مورد بررسی ایجاد کند. این یافته نشان می‌دهد که عوامل فردی، حرفه‌ای و سازمانی، بیش از جنسیت، در شکل‌گیری رضایت شغلی، عزت‌نفس و رفتارهای خلاقانه معلمان نقش دارند. یافته حاضر در زمینه نبود تفاوت معنادار در عزت‌نفس با نتایج پژوهش سادات فاطمی و حسینیان (۱۳۹۵) همسو است، اما با برخی پژوهش‌ها مانند پوردهقان (۱۳۸۷) که تفاوت‌هایی را میان گروه‌های مورد بررسی گزارش کرده‌اند، همخوانی ندارد. تفاوت میان یافته‌های پژوهش‌ها را می‌توان ناشی از تفاوت در ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌ها، محیط آموزشی، ابزارهای اندازه‌گیری و شرایط فرهنگی و اجتماعی جوامع مورد مطالعه دانست. در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد که معلمان، صرف‌نظر از جنسیت، به دلیل ماهیت مشترک حرفه آموزشی و مواجهه با چالش‌های مشابه شغلی، ممکن است سطوح مشابهی از عزت‌نفس را تجربه کنند. عزت‌نفس به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم سلامت روان، بر نحوه ارزیابی فرد از توانایی‌های خود، میزان اعتماد به عملکرد حرفه‌ای و توانایی مقابله با مشکلات شغلی تأثیر می‌گذارد. معلمانی که از عزت‌نفس بالاتری برخوردارند، معمولاً در مدیریت کلاس، برقراری ارتباط با دانش‌آموزان و مواجهه با مسائل آموزشی عملکرد مطلوب‌تری دارند. در زمینه رضایت شغلی نیز یافته‌های پژوهش نشان داد که بین معلمان زن و مرد تفاوت معناداری مشاهده نشد. این نتیجه با برخی مطالعات مانند رفیعی (۱۳۹۴) و رهبرکرباسدهی (۱۳۹۵) که تفاوت‌هایی را در میزان رضایت شغلی گزارش کرده‌اند، متفاوت است. احتمالاً تفاوت در شرایط سازمانی، نوع مدیریت مدارس، امکانات شغلی، سابقه کاری و ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی نمونه‌ها می‌تواند علت این ناهمخوانی باشد. با این حال، اهمیت رضایت شغلی در حرفه معلمی غیرقابل انکار است؛ زیرا معلمانی که از شغل خود رضایت بیشتری دارند، معمولاً انگیزه بالاتری برای انجام وظایف حرفه‌ای، مشارکت در فعالیت‌های آموزشی و استفاده از روش‌های نوآورانه تدریس نشان می‌دهند. رضایت شغلی می‌تواند موجب افزایش تعهد سازمانی، کاهش فرسودگی شغلی و ارتقای کیفیت عملکرد آموزشی شود (توروپووا و همکاران، ۲۰۲۰). یافته دیگر پژوهش نشان داد که بین معلمان زن و مرد از نظر تدریس خلاق تفاوت معناداری وجود ندارد. این نتیجه بیانگر آن است که توانایی استفاده از روش‌های خلاقانه آموزشی وابسته به جنسیت نیست، بلکه بیشتر تحت تأثیر عواملی مانند دانش حرفه‌ای، انگیزه، تجربه تدریس، آموزش‌های ضمن خدمت، نگرش معلم نسبت به یادگیری و حمایت‌های سازمانی قرار دارد. این یافته با برخی پژوهش‌های گهواره و همکاران (۱۴۰۱) و خدابنده و جمالی (۱۳۹۷) که تفاوت‌هایی را در زمینه خلاقیت آموزشی گزارش کرده‌اند، همخوانی ندارد. علت این تفاوت می‌تواند به تفاوت در جامعه آماری، مقطع آموزشی، ابزار سنجش و شرایط محیطی پژوهش‌ها مربوط باشد. تدریس خلاق یکی از مؤلفه‌های اساسی در بهبود کیفیت آموزش است و معلمان خلاق با استفاده از روش‌های نوین، فناوری‌های آموزشی و فعالیت‌های مشارکتی، زمینه یادگیری عمیق‌تر و فعال‌تر دانش‌آموزان را فراهم می‌کنند. از سوی دیگر، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که رضایت شغلی و عزت‌نفس می‌توانند در تبیین تدریس خلاق معلمان نقش داشته باشند. به نظر می‌رسد معلمانی که از شغل خود رضایت بیشتری دارند و احساس ارزشمندی و توانمندی بالاتری را تجربه می‌کنند، آمادگی بیشتری برای پذیرش روش‌های نوین آموزشی و ارائه ایده‌های خلاقانه در فرآیند تدریس دارند. رضایت شغلی موجب

افزایش انگیزش درونی و تعهد حرفه‌ای شده و عزت‌نفس نیز با تقویت احساس شایستگی، زمینه استفاده مؤثرتر از توانایی‌های فردی را فراهم می‌کند. به‌طور کلی، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که ارتقای کیفیت تدریس خلاق نیازمند توجه همزمان به عوامل روان‌شناختی و شغلی معلمان است. بنابراین، برنامه‌ریزی برای افزایش رضایت شغلی، تقویت عزت‌نفس حرفه‌ای و فراهم کردن محیط‌های حمایتی در مدارس می‌تواند زمینه رشد خلاقیت آموزشی و بهبود عملکرد معلمان را فراهم سازد. این پژوهش نیز مانند هر مطالعه دیگری با محدودیت‌هایی همراه بود. نخست، جامعه پژوهش محدود به معلمان شهر اصفهان بود؛ بنابراین تعمیم نتایج به سایر شهرها و مناطق آموزشی باید با احتیاط صورت گیرد. دوم، استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارشی ممکن است تحت تأثیر نگرش‌های فردی، شرایط روحی پاسخ‌دهندگان و تمایل به ارائه پاسخ‌های مطلوب اجتماعی قرار گرفته باشد. همچنین، محدودیت زمانی و دشواری دسترسی به برخی معلمان، از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر محسوب می‌شود. با توجه به محدودیت‌های ذکرشده، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با حجم نمونه گسترده‌تر و در مناطق جغرافیایی مختلف انجام شود. همچنین استفاده از روش‌های ترکیبی (کمی و کیفی) مانند مصاحبه با معلمان و مشاهده مستقیم فرآیند تدریس می‌تواند درک عمیق‌تری از عوامل مؤثر بر تدریس خلاق فراهم کند. بررسی نقش متغیرهایی مانند سابقه تدریس، نوع مدرسه، سبک مدیریت مدیران، فرسودگی شغلی و حمایت سازمانی نیز می‌تواند در پژوهش‌های آینده مورد توجه قرار گیرد. در نهایت، نتایج پژوهش حاضر تأکید می‌کند که جنسیت عامل تعیین‌کننده‌ای در میزان تدریس خلاق، رضایت شغلی و عزت‌نفس معلمان نیست، بلکه ایجاد شرایط مناسب شغلی و روان‌شناختی می‌تواند نقش مهم‌تری در ارتقای کیفیت آموزشی و پرورش معلمان خلاق ایفا کند.

**تعارض منافع:** نویسندگان اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

## منابع

ابراهیمی، ایمان. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر باورهای خودکارآمدی بر عزت‌نفس و استرس به عنوان تعیین‌کننده رضایت شغلی (مطالعه موردی: معلمان ورزش شهرستان جهرم). *سومین کنفرانس ملی ارتباطات ورزشی: سواد ارتباطی و سواد رسانه‌ای در ورزش*، شیراز.

پوردهقان، محمد. (۱۳۸۷). رابطه بین عزت‌نفس و رضایت زناشویی معلمان مدارس راهنمایی. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۲(۴).

خدابنده، فرزانه. (۲۰۱۹/۱۳۹۸). بررسی رابطه بین خلاقیت معلمان، مدیریت کلاس درس، سن و جنسیت. *مجله آموزش زبان‌های خارجی و مطالعات ترجمه دانشگاه پیام نور*.

رحیمی‌نیک، علی. (۱۳۹۶). *تئوری‌های نیاز و انگیزش*. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.

رهبر کرباسدهی، فاطمه، حسین‌خانزاده، عباسعلی، و رهبر، ابراهیم. (۱۳۹۵). مقایسه تنیدگی شغلی و رضایت شغلی در معلمان دانش‌آموزان با کم‌توانی ذهنی و معلمان دانش‌آموزان عادی.

فاطمی، وحیده سادات. (۱۳۹۵). مقایسه عزت‌نفس در دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه‌های تهران. *کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی*.

قادرنژاد، فهیمه، حسن، مقدم، و اسماعیل‌زاده قندهاری. (۲۰۲۲/۱۴۰۱). طراحی الگوی تبیین عوامل مؤثر بر تقویت انگیزه شغلی در مربیان آماتور ورزش کشور با تأکید بر نظریه دو عاملی انگیزش–بهداشت هرزبرگ. *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۶، ۳۶–۵۵.

گهواره، احسان، عبدی، علی، و سعیدی‌پور، بهمن. (۱۴۰۱). رابطه بین خودکارآمدی تدریس خلاق با رفتار تدریس خلاقانه معلمان مقطع ابتدایی. *فصلنامه مطالعات و تحقیقات در علوم رفتاری*، ۴(۱۰).

غفاری حسینی، سید حسین، و سمیعی، معصومه. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین رضایتمندی شغلی با عزت‌نفس در معلمان مرد متوسطه و ابتدایی آزادشهر. *کنفرانس بین‌المللی مدیریت چالش‌ها و راهکارها*، شیراز.

Benevene, P., Ittan, M. M., & Cortini, M. (2018). Self-esteem and happiness as predictors of school teachers' health: The mediating role of job satisfaction. *Frontiers in Psychology*, *9*, 933. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00933

Dhanonjoy, K. (2018). Impact of compensation factors on teachers' job satisfaction: An econometric focus. *Global Disclosure of Economics and Business*, *5*(2). https://doi.org/10.18034/gdeb.v5i2.130

Ebrahimi, I. (2021). Investigating the effect of self-efficacy beliefs on self-esteem and stress as determinants of job satisfaction (Case study: Sports teachers in Jahrom city). *Third National Conference on Sports Communication: Communication Literacy and Media Literacy in Sports*, Shiraz.

Fatemi, V. S. (2016). Comparison of self-esteem in male and female master's students of Tehran universities. *International Conference on Modern Research in Management, Economics and Humanities*.

Gahvareh, E., Abdi, A., & Saeedipour, B. (2022). The relationship between creative teaching self-efficacy and creative teaching behavior of elementary school teachers. *Quarterly Journal of Studies and Research in Behavioral Sciences*, *4*(10).

Ghadernejad, F. D., Moghaddas, H., & Esmaeilzadeh Ghandhari, M. (2022). Designing a model to explain the factors affecting the strengthening of career motivation in amateur sports coaches in the country with an emphasis on Herzberg's two-factor motivation-hygiene theory. *Islamic Lifestyle with a Health Focus*, *6*, 36–55.

Ghafari Hosseini, S. H., & Samiei, M. (2013). Studying the relationship between job satisfaction and self-esteem in male secondary and primary teachers in Azadshahr. *International Conference on Management Challenges and Solutions*, Shiraz.

Khodabandeh, F. (2019). Studying the relationship between teachers' creativity, classroom management, age and gender. *Journal of Foreign Language Teaching and Translation Studies, Payam Noor University*.

Ortan, F., Simut, C., & Simut, R. (2021). Self-efficacy, job satisfaction and teacher well-being in the K-12 educational system. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *18*(23), 12763. https://doi.org/10.3390/ijerph182312763

Pour Dehghan, M. (2008). The relationship between self-esteem and marital satisfaction of middle school teachers. *Quarterly Journal of Applied Psychology*, *2*(4).

Rahbar Karbasdehi, F., Hossein Khanzadeh, A. A., & Rahbar, E. (2016). Comparison of job stress and job satisfaction in teachers of students with intellectual disabilities and teachers of normal students.

Rahimi Nik, A. (2017). *Need and motivation theories*. Tehran: Islamic Azad University Press.

Tellervo, H., Vartiainen, H., Seitamaa-Hakkarainen, P., & Hakkarainen, K. (2021). Co-teaching in non-linear projects: A contextualised model of co-teaching to support educational change. *Teaching and Teacher Education*, *97*, 103188. https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103188

Toropova, A., Myrberg, E., & Johansson, S. (2020). Teacher job satisfaction: The importance of school working conditions and teacher characteristics. *Educational Review*, *73*(1), 1–27. https://doi.org/10.1080/00131911.2019.1705247